

Особеност генетски модификованих организама (ГМО) је у томе да ће загађење које изазивају наставити да се шири изван извора, чак и ако се заустави производња ГМО. Ген пренесен другим организмима наставиће да загађује. То је такозвани проблем аутомултипликације.

ГМ технологију је немогуће контролисати, признају савесни научници. Афера кукуруза типа Syngenta ВТ 10 то показује. Требало је четири године да се запази да је недозвољени варијетет кукуруза ВТ 10 онај који је комерцијализован под именом ВТ11 (дозвољен).

Савремена биотехнологија је сцена узимања гена од једне врсте и убацивања у друге. Најчешћа храна на тржишту која се преиначује јесу кукуруз, соја, уљана репица и кромпир.

Она се преиначује како би се учинила отпорнијом на пестициде, и данас можемо да верујемо како су ГМ елементи већ унесени у ген многих врста људске хране. Међутим, и даље не постоје дугорочни тестови о ефектима генетски инжењерисане хране по људско здравље или на околину. Већину краткорочних тестова обавиле су корпорације које профитирају из експеримената, па логично запостављају научну истину из својих интереса. Зато је савремена биотехнологија екстремно контроверзна област која у свету дели многе научнике и владе.

На сусрету Biosafety Protocol, одржаном јануара 2000. у Монтреалу, земље попут Канаде, САД, Аргентине и Чилеа, водиле су битку против остатка света, посебно са ЕУ и земљама у развоју, у корист ГМО. На скупу су били представници 135 нација, који су настојали да дођу до консензуса о томе како да се поставе према темама које се односе на ГМО.

Постигнут је споразум, али многе добити земаља које су опрезне према ГМО могу да се пониште преко регулација Светске трговинске организације (СТО). Канада, тако, сматра да је ГМ храна суштински иста као традиционално узгајани усеви, да није потребно никакво посебно обележавање генетски инжењерисаних састојака. Противници тврде да ГМО могу да представљају озбиљне и још непознате ризике по околину и здравље оних који је троше.

Тема ГМО чини се фундаменталном, јер је на ивици економских питања у вези са патентирањем живог, али и са санитарним и еколошким питањима од значаја за ризике од генетских загађења и ефеката по здравље. Проблем ГМО је у међувремену постао друштвени феномен. Ти организми мобилишу јавност против феномена, до те мере да се појављују праве мале командоске групе у кукурузним пољима који тргају биљке, често уз нереаговање власти. Можда и зато што друштво није већински уверено како постоји користан интерес за развој ГМО.

Мрачни закључак може да буде: човечанство је ушло у домен иреверзибилног, са новим питањима пред собом. Прво је што је генетско загађивање, за разлику од других загађења, једино експоненцијално. Значи да се самоодржава и самоповећава. Сви други облици загађивања, кажу научници, укључујући и оно са радиоактивношћу, следе Гаусову кривуљу. А код ГМО иде се само ка експлозији загађења, никако ка некој регресији.

У Француској је још 2000. године изашла у јавност информација да је четвртина југозапада земље погођена генетским загађењем кукуруза, са 40.000 хектара.

Научници нису сигурни у ефекте по људско здравље, већ суздржано помињу „генетско загађење са потенцијалним ефектима толико значајним да би морало да дође до неког мораторијума за свако индустријско коришћење”. Научници су такође најчешће суздржани у отвореној осуди ГМО, због потпуне зависности од приватног финансирања научних истраживања, готово на читавој планети. Не ћуте, међутим, антиглобалистички активисти.

Они кажу: „Транснационалне агроалиментарне индустрије шире ГМО као последњу инкарнацију њихове ‚шапе‘ над пољопривредом”.

*Научни сарадник у Институту за политичке студије, аутор књиге „Геополитика хране”

(Политика)